

Kaupunginhallitus 11.08.2025 § 234

§ 234

Valtuustoaloite rakentamisen päästöjen vähentämiseksi osana hiilineutraaliuslaskentaa ja ilmastotiekarttaa (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Ikonen Anna

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunkiympäristön toimialajohtaja Isotalo Olli

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Henna Kajavan ym. 24.2.2025 jättämään valtuustoaloitteeseen rakentamisen päästöjen vähentämiseksi osana hiilineutraaliuslaskentaa ja ilmastotiekarttaa sekä toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Valtuustoaloite

Henna Kajava ja 23 muuta valtuutettua ovat 24.2.2025 tehneet valtuustoaloitteen rakentamisen päästöjen vähentämiseksi osana hiilineutraaliuslaskentaa ja ilmastotiekarttaa.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Espoon hiilineutraaliuslaskentaan sisällytetään rakentamisen ilmastopäästöt ja pyritään aktiivisesti vähentämään rakentamisen päästöjä. Rakentamisen aiheuttamat ilmastopäästöt tulee huomioida osana kaavoitusta ja hiilineutraaliuslaskentaa. Rakennusten purkamiselle pitää olla erityisen vahvat perusteet. Kiertotalousmateriaaleja, puuta ja vähäpäästöistä betonia hyödyntämällä voi vähentää rakentamisesta aiheutuvia päästöjä huomattavasti. Rakennukset ja rakentaminen aiheuttavat yhteensä noin kolmanneksen Suomen kokonaispäästöistä.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Valtuustoaloitteessa esiin nostettu tavoite rakentamisen päästöjen vähentämisestä on tärkeä ja ajankohtainen. Espoo on jo sitoutunut kääntämään kulutuksen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt laskuun Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartassa.

Laskentamenetelmällisistä syistä rakentamisen kulutusperäisiä päästöjä ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää suoraan kaupungin hiilineutraaliustavoitteeseen, joka perustuu ensisijaisesti alueperusteiseen päästölaskentaan. Alueperäiset päästöt ovat kaupungeissa pääasiallinen seurantatyökalu, sillä ne ovat linjassa kansallisten ilmastotavoitteiden kanssa. Sen sijaan kulutusperäisille päästöille ei ole asetettu kansallisia tavoitteita. Tämä ei kuitenkaan vähennä rakentamisen päästöjen merkitystä, vaan korostaa tarvetta täydentävälle, kohdennetulle työlle niiden hillitsemiseksi.

HSY laskee ja raportoi vuosittain Helsingin, Espoon, Vantaa ja Kauniaisten kaupunkikohtaiset käyttöperusteiset ilmastopäästöt.

Kasvihuonekaasupäästöjen laskenta ja seuranta toteutetaan HSY:n ja kaupunkien yhdessä kehittämän päästölaskentamallin mukaisesti, ja se on ollut käytössä vuodesta 2007. Monien vastaavien kaupunkikohtaisten menetelmien tapaan laskenta perustuu Global Protocol for Community-Scale Greenhouse Gas Emission Inventories (GPC)-päästölaskennan standardiin (WRI, C40 & ICLEI 2014) ja keskittyy erityisesti kaupunkialueen sisäpuolella tapahtuvien toimintojen energiankulutukseen ja niistä aiheutuviin kasvihuonekaasupäästöihin.

Kansainvälisen päästölaskennan viitekehyksen näkökulmasta tarkastelu vastaa niin sanottua Scope 1- ja Scope 2- osa-alueet kattavaa tarkastelua, joten esimerkiksi rakentamisen aiheuttamia päästöjä (Scope 3) ei huomioida.

Kulutus- ja alueperusteiset laskennat ovat osittain päällekkäisiä, joten niitä ei voi suoraan yhdistää toisiinsa, mutta eri laskennat täydentävät hyvin toisiaan. Kulutusperusteisten päästöjen laskentamenetelmät ovat tällä hetkellä hyvin karkeita monella sektorilla, mukaan lukien rakentamisen päästöt. Pyrimme kehittämään myös rakentamisen osalta todellisuutta paremmin kuvaavaa päästöseurantaa ja käymään aktiivisesti muiden kaupunkien kanssa keskustelua rakentamisen päästöseurannan kehittämisestä koko pääkaupunkiseudun tasolla, sillä niin suuri osa Suomen rakentamisesta keskittyy pääkaupunkiseudulle.

Koska kulutusperusteiset päästöt ovat niin merkittävät suhteessa käyttöperusteisiin päästöihin ja koska esimerkiksi rakentamisessa kaupungeilla on suuri vaikutusvalta, on alettu kehittää myös kaupungeille kulutusperäisten päästöjen laskentaa. SYKE on laskenut kaikille Suomen kaupungeille kulutusperäiset päästöt ja lisäksi Espoo on osallistunut muun muassa Kulma-laskentaan, jossa myös Sitowise on laskenut Espoolle kulutusperäiset päästöt. Myös rakentamisen päästökehityksen tietopohjaa on kehitetty. Vuonna 2024 Sitowise teki Espoolle työn, jossa tarkasteltiin Espoon rakentamisen ilmastoskenaarioita aikavälillä 2022–2060. Skenaarioissa korostuu rakentamisen kokonaispäästöjen volyymi ja erityisesti materiaalien päästöt. Skenaariot osoittavat, että rakennusmateriaalien valmistuksesta aiheutuvat päästöt muodostavat suuren osan rakentamisen hiilijalanjäljestä jo nyt ja ohittavat energiasta aiheutuvat päästöt 2030 jälkeen ollen jatkossa suurin päästölähde rakentamisessa.

Espoon kaupungin tavoitteena on vähentää rakentamisen koko elinkaaren aikana syntyviä päästöjä ja muita ympäristövaikutuksia. Rakentamisen ilmastovaikutukset huomioidaan sekä yleis- että asemakaavoituksessa. Valmisteilla olevassa Yleiskaava 2060:n toimintojen sijoittamisessa huomioidaan alueiden rakennettavuus ja pyritään hyödyntämään mahdollisimman hyvin olevaa infrastruktuuria, mikä lisää resurssi- ja

materiaalitehokkuutta. Kaavaluonnoksessa on myös ohjattu massojen hallintaa. Kaavan vaikutusten arviointiin sisältyvä päästölaskenta käsittää myös rakentamisen päästöt. Asemakaavoituksessa huomioidaan rakentamisen päästöihin vaikuttavat tekijät ja laaditaan tarpeen mukaan erillisselvityksiä muun muassa esirakentamiseen tai purkamiseen liittyen. Asemakaavoituksessa on käytössä Planect-työkalu hiilijalanjäljen ja -kädenjäljen arviointiin.

Tilapalvelut edistää puurakentamista niissä kohteissa, joihin sellainen luontevasti soveltuu ja on myös elinkaarenaikaisilta kustannuksiltaan kohtuullista. Tällaisia kohteita ovat olleet mm. pysyvät ja siirtokelpoiset päiväkodit sekä siirtokelpoiset koulut. Viimeisimpänä varsin suurena puurakenteisena toteutettu koulu oli Tiistilän koulu- ja päiväkotihanke.

Espoo on sitoutunut Kestävän purkamisen Green dealiin, joka kannustaa materiaalitehokkuuden edistämiseen purkuhankkeissa. Lisäksi Espoo huomioi kierrätysasteen kaikissa purkamisen sopimuksissa.

Uusi rakentamislaki ohjaa huomioimaan rakennuksen koko elinkaaren aikana syntyvät päästöt ja jonka puitteissa asuintuotannon uudisrakennushankkeille (pl. pientalot) on tehtävä ilmastaselvitys. Kaupunkitasoinen hiilijalanjäljen raja-arvo asuinrakentamiselle on yksi keino ohjata rakentamisen päästöjä. Espoo kirjasikin talousarviossa 2025 seuraavasti: "Vuoden 2025 aikana kaupunki valmistelee rakennushankkeiden suorien ja epäsuorien hiilipäästöjen ohjausta asettamalla hankkeille hiilijalanjäljen raja-arvon (s.150)."

Valtakunnalliset hiilijalanjäljen raja-arvot uudisrakentamiselle ovat olleet lausunnolla. Tilapalveluiden alustavien laskelmien perusteella toteutetut, tilapalveluiden omat hankkeet alittavat varsin hyvin esitetyt hiilijalanjäljen raja-arvot, mutta tiukentuvien osalta voi tulla haasteita. Lisäksi rakennusten energiankäyttöön tulee jatkossa vaikuttamaan EU:n rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (EPBD) ja sen kansallinen soveltaminen, jota vielä työstetään, ja jolla voi olla merkittävää vaikutusta rakentamista ohjaaviin määräyksiin ja vaatimuksiin.

Tällä valtuustokaudella Espoolla on mahdollisuus vastata rakentamisen ilmastovaikutuksiin entistä systemaattisemmin. Kaupunki voi merkittävästi ohjata rakentamisen päästövaikutuksia esimerkiksi kaavoituksella, tontinluovutusehdoissa, investointien suuntaamisessa ja luomalla yhdessä muiden kaupunkien kanssa pitkäjänteisen näkymän vähähiilisten rakennusmateriaalien markkinoiden kehittämiselle ja edellytykset rakennusmateriaalien kierrolle.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite Rakentamisen päästöjen vähentäminen osana hiilineutraalilaskentaa ja ilmastokarttaa

Tiedoksi